

Jasmina Lukec 

Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 
jasmina.lukec@lzmh.hr

POUZDANOST I TRADICIJA LEKSA

U Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža 4. studenoga 2025. održana je Svečana akademija u povodu 75. obljetnice utemeljenja. Pred mnogobrojnim uzvanicima, suradnicima i radnicima, o prošlosti i budućnosti Zavoda, o enciklopedijsko-leksikografskoj djelatnosti, uz daljnje širenje, ali i usitnjavanje znanja, njegovoj demokraciji, kao i globalnom utjecaju umjetne inteligencije, govorili su glavni ravnatelj i glavni urednik *Hrvatske enciklopedije* Bruno Kragić, ravnatelj Filip Hameršak, glavni urednik *Hrvatskoga biografskoga leksikona* Nikša Lučić, glavni urednik *Hrvatske tehničke enciklopedije* Zdenko Jecić te predsjednica Znanstvenoga vijeća Zavoda Tea Rogić Musa. Izlaganja sa Svečane akademije skupljena su i tiskana u posebnoj knjižici, priređivačice Ive Klobučar Srbić, koja je, u povodu 75. godišnjice, priredila i *Bibliografiju izdanja Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža (1950–2025)*. U drugom dijelu Akademije projicirane su dokumentarne emisije o Zavodu iz arhiva Hrvatske radiotelevizije, snimljene u sklopu ciklusa *Objektiv 350* (1972) i *Pamćenje naroda* (2000). Glazbeni program izvela je vokalna umjetnica Renata Sabljak u pratnji Berislava Arlavića.

F. Hameršak u izlaganju *Leksikografski zavod Miroslav Krleža – ishodišta, poslanje, ostvaraji* osvrnuo se na početke rada Leksikografskoga zavoda, na brojne dovršene projekte različitih enciklopedija (općih i regionalnih), atlasa, leksikona, rječnika i bibliografija, kao i na nastavak rada na temeljnim zavodskim projektima s nacionalnom sastavnicom – općoj enciklopediji i biografskom leksikonu – te na tehničkoj enciklopediji. Istaknuo je da Zavod, kao izvor provjerenih i pouzdanih informacija, digitalizira svoja izdanja, objavljuje mrežne inačice, redovito tiska znanstveni časopis *Studia lexicographica*, sudjeluje u infrastrukturno-agregacijskim projektima te vodi odnosno administrira projekte namijenjene provjeri točnosti medijskih informacija i popularizaciji historiografskih znanja.

 <https://orcid.org/0000-0002-5397-9916> [Jasmina Lukec]

 <https://ror.org/00vjz3318> [Leksikografski zavod Miroslav Krleža]

O fenomenu opće enciklopedije i njezinoj trajnosti govorio je B. Kragić u izlaganju *Opće enciklopedije Leksikografskoga zavoda u svjetlu ideje i prakse univerzalne enciklopedije*. Naglasio je da je »prava« i jedina trajna enciklopedija ona općega tipa koja je u srži enciklopedizma. Evolutivan zavodski pristup općoj enciklopediji najvidljiviji je u *Hrvatskoj enciklopediji* (1999–2009) kao novom izdanju opće enciklopedije koje usustavljuje i strukturira opće znanje te potpunije i opsežnije predstavlja nacionalnu, hrvatsku građu, a nastavljen je i u obliku njezine mrežne inačice (od 2013) koja dopušta članke većega opsega o specifičnim temama.

N. Lučić u izlaganju *Hrvatski biografski leksikon – pola stoljeća izazova* pobrojava je opasnosti s kojima se svakodnevno suočava *Leksikon*, »jedini živi zavodski projekt od započetih u bivšoj državi«: opseg abecedarija, zahtjev za sažetim iznošenjem podataka, pitanje ocjene, stalan osjećaj nedovršenosti, brojni izvori i pregledavanje građe, proces istraživanja, personarij, bibliografski rad na cjelini članka, sklonost, ali i odbojnost pojedinaca prema načinu rada na projektu, interes vanjskih suradnika, pridržavanje regulativa o zaštiti podataka te sve opsežnija digitalizirana građa. Globalna uporaba umjetne inteligencije, naglasio je Lučić, ovom projektu, nasreću, ne predstavlja ni izazov ni opasnost jer, donoseći pouzdane i provjerene podatke o brojnim neistraženim osobama, *Leksikon* predstavlja temelj informacija kojima će se služiti i ovaj umjetni alat.

O strukovnim, enciklopedičkim izdanjima govorio je Z. Jecić u izlaganju *Leksikografski zavod i STEM područje – od Tehničke enciklopedije do Hrvatske tehničke enciklopedije*. Osvrnuo se na zavodske velike strukovne enciklopedije i strukovne leksikone, a posebnu pozornost posvetio je *Hrvatskoj tehničkoj enciklopediji*, koja u predviđena četiri sveska donosi prikaze pojedinih pojmova iz aspekta povijesti tehnike te društvenoga i kulturnoga konteksta, u izvedbenom smislu objavljenih u mrežnom, obogaćenom dodatnim sadržajima, te u tiskanom obliku, dokazujući inovativnost i posebnost u odnosu na ustaljenu zavodsku praksu.

T. Rogić Musa u izlaganju *Književnost i umjetnost u enciklopedijskoj tradiciji Leksikografskoga zavoda – pregled izdanja i metoda* istaknula je polimorfnost članaka u strukama književnost i umjetnost koje su u zavodskim izdanjima pisane kao narativno dinamične strukture, s mnoštvom autorskih i uredničkih svijesti u stalnom radu uz prihvaćanje kategorije nedovršenosti kao sudbine leksikografske prakse. Zavodska specijalistička izdanja iz područja književnosti otvorila su teme i izazove naknadno artikulirane u znanosti o književnosti, omogućivši atribuiranim autorima nov život u nacionalnom kanonu, ali i u svjetskim razmjerima. U umjetničkim strukama ustvrdila je slabu zastupljenost ženskih opusa, što se nastoji ispraviti novim zavodskim projektom – *Leksikonom hrvatskih umjetnica*.

U povodu 75. obljetnice prilog Maroja Vučićevića o Leksikografskom zavodu emitiran je 4. studenoga u *Dnevniku 2* Prvoga programa HTV-a, a u emisiji *Serbus*

Zagreb OTV-a prilog Eme Mašale. Sljedećega dana ravnatelj F. Hameršak gostovao je u emisiji *Studio 4: Kultura*, urednika Borisa Kanazira, na Četvrtom programu HTV-a. Povijest Zavoda te aktualna zavodska izdanja predstavili su glavni ravnatelj B. Kragić, ravnatelj F. Hameršak, glavni urednik *Hrvatske tehničke enciklopedije* Z. Jecić i pomoćnica glavnoga urednika *Hrvatskoga biografskoga leksikona* Iva Mandušić u tekstu Julije Očić, u rubrici *Književnost i kultura*, na portalu [express.hr](https://express.24sata.hr/kultura/prije-smo-se-bojali-da-ce-nas-unistiti-wikipedia-sad-je-isto-s-umjetnom-inteligencijom-31263) (<https://express.24sata.hr/kultura/prije-smo-se-bojali-da-ce-nas-unistiti-wikipedia-sad-je-isto-s-umjetnom-inteligencijom-31263>), a opsežan intervju s glavnim ravnateljem B. Kragićem objavila je Božena Matijević u *Večernjem listu* (br. 22159) 9. studenoga (dostupno i na <https://www.vecernji.hr/kultura/opca-enciklopedija-nekad-je-bila-ono-sto-je-danas-internet-samo-strukturirani-internet-koji-je-nudio-pouzdanu-informaciju-1906043>). Prikaz Svečane akademije objavila je u *Vijencu* (br. 828, 4. prosinca 2025) autorica ovoga priloga.



Članci su dostupni pod licencijom Creative Commons: Imenovanje 4.0 međunarodna (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Sadržaj se smije umnožavati, distribuirati, priopćavati javnosti, prerađivati i koristiti u bilo koju svrhu, uz obavezno navođenje autorstva i izvora.